

MESINIK

MESINDUSE INFOLEHT

nr 3 (113) juuni 2019

- **COLOSS 2019 kokkuvõte**
- **Põhja- ja Baltimaade mesindusnõustajate suvekool Saaremaal**
- **Antu Rohtla muljed õppereisist Eesti ja Läti mesinike juurde**

ESIMEHE VEERG

Mesinike jaoks on iga mesinduskevad mõnes osas varasematega sarnane, aga paljus siiski ka eripärane. Tänavuse kevade üks iseloomulik märksõna on olnud "toetus", täpsemalt siis mesilasperede pidamise toetus. Möödunud aasta lõpu seisuga otsustati valitsuses ja kinnitati maaeluministri määrusega, et alates 2019. aastast saavad Eesti mesinikud taotleda PRIA kaudu mesilasperede pidamise toetust. Selle toetuse kogusummaks määrati 2019. aasta kohta 600 000 eurot ja järgnevat kolmeks aastaks 800 000 eurot aastas.

Nii jõudis lõpuks ometi ellu EMLi poolt juba 2014. aastal algatatud ja hiljem ka teiste mesindusorganisatsioonide poolt toetatud eesmärk, et mesinikke mesilaste pidamisel riigi poolt tunnustataks ja toetataks. Ühelt poolt annab mesindus paljudele mesinikele maapiirkondades tööd ja sissetulekut. Teisalt toob mesinike töö läbi mesilaste tolmeldamistegevuse nii aia- ja põllukultuuridel kui looduslikel taimedel suurt kaudset tulu, mis ületab meesaagi väärtust umbes 10 korda.

Näiteks kui Eesti mesilate meetoodangu turuväärtus on aastas enam kui 10 miljonit eurot, siis mesilaste tolmeldamistööst sündiv kaudne kasu ületab 100 miljoni euro piiri. Rõhutagem, et see mesinike töö tulemusena sündiv rahahunnik ei pudene mesiniku taskusse, vaid toob tasuta kasu aia- ja põllupidajatele, keskkonnale ja laiemalt kogu ühiskonnale.

Mesilasperede toetuse taotlusi võeti mesinikelt tänavu e-PRIA kaudu vastu ajavahemikus 1.-15. mai. Selleks tuli PRIA mesilate registris kirja panna mesilasperede

arv 1. mai seisuga ja seejärel esitada elektroonselt mesilasperede toetuse taotlus. Eelnevalt oli nii EMLi poolt kui teistes kanalites levitatud mesinikele juhiseid, kuidas toetust taotleda. Ometi osutus elektroonselt taotluse täitmise ja esitamise teekond e-PRIA-s paljude mesinike jaoks väga keeruliseks. Nii juhtuski, et mõnegi mesiniku navigeerimine e-PRIA-s lõppes taotlemise ebaõnnestumisega ja pettumusega ning tema jaoks jääb 2019. aasta toetus saamata.

Seoses murega, et e-PRIA tehnilise lahenduse keerukuse tõttu jäi tuntavale osale mesinikest toetus tähtjaks taotlemata, palus EML maaeluministril toetuse taotlemise tähtaega pikendada. Paraku ei leidnud minister selleks võimalust. Peame tekkinud olukorda hindama õppetunnina, et järgmisel aastal toetuste taotlemiseks paremini valmistuda ja mesinikke põhjalikult informeerida. Sealjuures peaksime arvestama sellega, et suurel osal vanematest mesinikest ei ole interneti ega kogemust arvuti kasutamiseks. Tsiteerides Antu Rohtla küsitlustele tuginevat seisukohta Mesinik-lehes 2019. aasta aprillinumbris, ei ole interneti 40% mesinikest vanuses 65+ aastat. Ka nemad vajavad teistega võrreldes samaväärseid võimalusi ja tingimusi toetuse taotlemiseks.

Suurem osa mesilasperede toetuse taotlemisi siiski õnnestus. PRIA andmetel taotles seda toetust 1385 mesinikku kokku 30 837 mesilasperele. Seega taotleti keskmiselt ühe mesiniku kohta toetust 22 mesilasperele. Samas oli mesinikke-taotlejaid alates ühest mesilasperest kuni sadade mesilasperedeni. Teise mõõdupuu kohaselt taotles toetust ainult umbes vee-

rand kõigist Eesti mesinikest ja veidi enam kui poolele kõigist meil peetavatest mesilasperedest. Aga ülejäänud?

Mesinike jaoks jäävad mesinduspoliitika ja muud mängud praegu tahaplaanile, sest mesindus- ja meesuvi on täishoo sisse saanud. Juba on sülemeid tulnud ja läinud, mesilastarud on tööväge täis ja mett on kogunenud omajagu. Paljud meevurrid on juba tööle pandud ja värsket mett on saanud nii süüa kui müüa. Magusam ja mahukam ning ühtlasi väsitavam osa hooajast on siiski veel ees. Aga see on mesiniku jaoks mõnus väsimus, kui töö on korda läinud ja tulemust andnud. Olgu näiteks väikemesilas tulemuseks kosutav mõnu ja rahulolu mesilastega toimetamisest ja meepurgid oma toidulauale või kingituseks. Tootmismesilas toob rahulolu korralik meesaak, mis lisaks mesilaste sumina nautimisele annab leiva lauale ja lisaks muudki eluks tarvilikku. Igale mesinikule oma mõõdupuu järgi!

Soovin kõigile mesinikele ja mesilaste sõpradele ilusat suve ja ootuste täitumist!

Aleksander Kilk

EMLI JUHATUSE JUUNIKUISTEST TEGEMISTEST

EMLi juhatus kohtus juunikuus mitmete ametkondade ja koostööpartnerite esindajatega, nagu ikka erinevate mesindust puudutavate küsimuste arutelul.

18. juunil osales EMLi juhatusse liige Aado Oherd Veterinaar- ja Toiduameti Kliendinõukoja järjekordsel töökoosolekul. Käsitletavad teemad puudutasid VTA struktuurimuudatusi ja prioriteetseid järelevalveprogramme, samuti saadi ülevaade erinevate saasteainete uurimise kohta, mida Eestis uuritakse ning mida mitte.

Kuna Eesti Mesinike liit kuulub Mesindusprogrammi hindamiskomisjoni, siis osales EML juhatuses esimees Aleksander Kilk 19. juunil Maaeluministeeriumis uue, peatselt algava Mesindusprogrammi 2019-2022 (ametlikult MP 2020-2022) hindamiskomisjoni koosolekul. Esimese arutelupunktina oli

laual hindamiskomisjoni töökord ja protseduurireeglid, mis täpsustuste järel kinnitati. Aastas toimub 2 plaanilist hindamiskomisjoni koosolekut, vajadusel lisakoosolekud ja kiiremate ning kergema kaaluga küsimuste aruteluks-otsustamiseks elektroonsed koosolekud.

Teise ja põhilise punktina arutati MP 2020-2022 1. aasta tegevuskava perioodiks 01.08.2019-31.07.2020. Euroopa Liidu poolt saabus Eesti mesindusprogrammi taotluse suhtes 16. juunil 2019 positiivne otsus kogumahuks 100 000 eurot ELi poolt ja 100 000 eurot Eesti riigilt, seega kogumahuks 200 000 eurot aastas.

Arutatud tegevuskava oli üldine ning selle lõpus toodi ära ka põhitegevuste etappide ajagraafik (ajatelg). Lepiti kokku, et EKMÜ esitab detailsema tegevuskava juulikuus lõpuks, et augustikuus saaks

programmi tegevused käivituda.

Kahjuks saime juunis negatiivse vastuse meie projektitaotlusele, millega lootsime uuendada meie organisatsiooni kodulehte. Kuna konkurents oli väga tihe ja taotlejad palju, jai meil positiivsest otsusest puudu vaid 0,15 punkti. Suur tänu Andres Tamblale projektitaotluse koostamise eest!

Järgmine võimalus sellist rahastust taotleda on tuleval aastal. Seni püüame kodulehte lihtsamal viisil kaasajastada. Juba praegu on kodulehel EMLi liikmete sektsioonis avatud foorum, kus kõigil liikmetel on võimalik ka kodulehe arenduste osas ettepanekuid teha ning kellel võimalik, kaasa aidata, et EMLi koduleht saaks tänapäevase ja kasutajasõbralikum.

COLOSS HONEY BEE COLONY LOSS AND SURVIVAL SURVEY 2018/2019

MESILASPEREDE SUREMUSE UURINGU COLOSS 2019 ESMASED TULEMUSED

Mesilasperede suremus Põhja- ja Baltimaades

Täna iga küsimustikule vastanud mesinikku!

1. maist kuni 1. juunini 2019 oli Eesti mesinikel võimalus vastata COLOSSi tööühma (rahvusvaheline organisatsioon, mis tegeleb mesilaste tervise küsimustega) välja töötatud küsimustikule.

Selle aasta küsimustikus mesiniku kontaktandmeid ei nõutud (see oli vabatahtlik), v.a. meiliaadress. Nii mõneski tekitas küsimust, miks on vaja postiindeksit? Postiindeksit saab kasutada geograafiliste koordinaatide genereerimiseks, mis aitab teadlastel määratleda mesila ligikaudset asukohta maailma kaardil. Asukoha postiindeksi õigsuse kinnituseks oli küsitud ka mesilale lähima linna/alevi/aleviku/küla nime.

Siinkohal tänu mõistva suhtumise eest!

Küsimustikus olid mesilasperede talvekaod jaotatud kolmeks:

1. mesilaspered loeti hukkunuks probleemse ema tõttu (nt. lesehauet munev ema või ema puudumine) ja seda probleemi ei olnud võimalik lahendada. Tulemuseks on tavaliselt pere hääbumine, või pere tõstetakse kokku mõne teise perega, kus on ema olemas;

- mesilaspered hukkusid looduslike tegurite tõttu (tulekahju, torm, üleujutus, vandalism, vargus, karu, nugis, hiir, rähn, langenud puu). Mesiniku tegevusest sõltumata;
- mesilaspered hukkusid muul põhjusel, mis avaldus mesilasperede talveks ettevalmistamise lõpetamise ja uue hooaja alguse vahel. Siinjuures on mesilaspere hukkamise arvatavaks põhjuseks enamasti varroatoos.

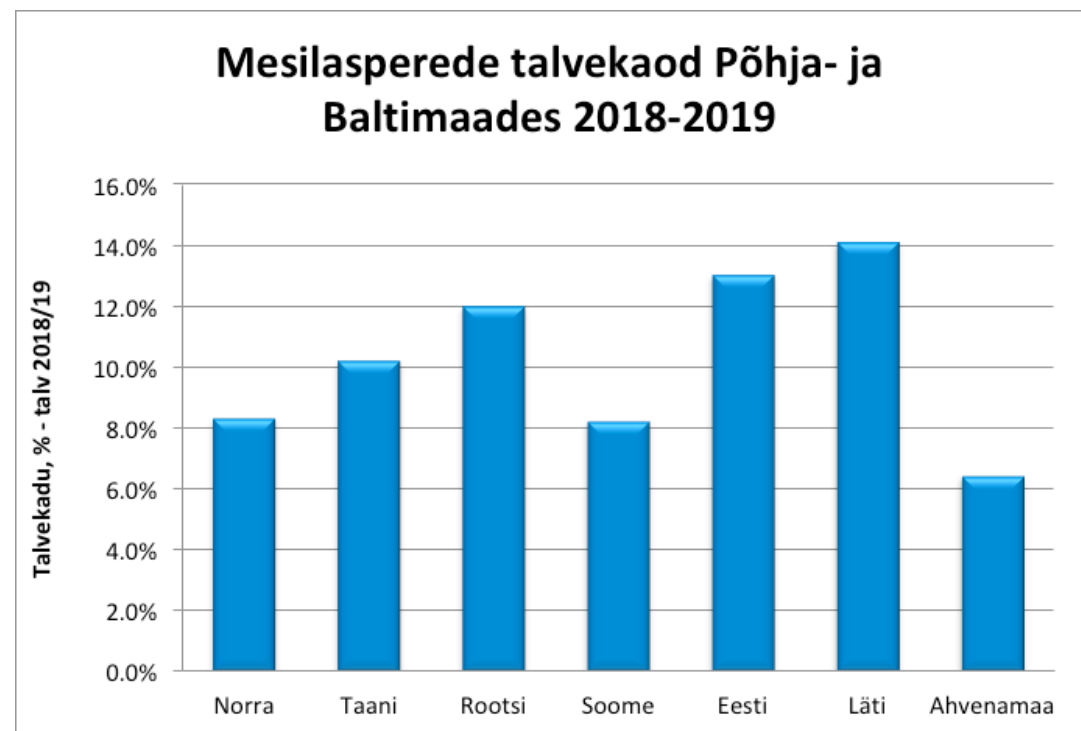
Seega moodustub talvekadude summa nende kolme küsimuse vastustest. See on vajalik, et saada aimu, mitu protsenti talvitunud mesilasperedest tegelikult hukkus, sest ka see, et mesilaspered ei hukkunud talvel või hukkusid looduslike tegurite tõttu, mõjutab talvekadude tulemust.

Talvekaod Põhja- ja Baltimaades

Norra, Taani, Rootsi, Soome, Läti, Eesti on ühendanud jõud talvekadude väljaselgitamiseks oma riikides. Erinevad töökohtumised ja tihe koostöö võimaldavad ka uuringu esialgsetest tulemustest nende riikide mesinikele kiiremini teada anda.

Põhja- ja Baltimaades 2019. aastal kogutud andmebaas hõlmab infot ligikaudu 4700 mesinikult. Talv 2018-2019 oli enamikule Põhja- ja Baltimaade mesilasperedest soodne ja talvekaod jäid 6-14% vahele. Kõige vähem hukkus mesilasperesid Ahvenamaal - 6,4%. Soomes ja ka Norras olid mesilasperede kahjud ligikaudu 8%, Taanis, Rootsis, Eestis ja Lätis jäid talvekaod 10 ja 14 protsendi vahele (vt. joonist).

Juhin tähelepanu, et Soome tulemus on esialgne ja võib muutuda. Soomes ja Ahvenamaal küsiti lisaks ka nõrkade perede arvu. Kui nõrgad pered juurde arvata, siis on Soome talvekaod peaaegu 14% ja Ahvenamaal 10%.

2018.-2019. aasta talviste kadude võrdlus Põhja- Baltimaades (NB! Soome tulemus on esialgne ja võib muududa). Põhja- ja Baltimaade COLOSSi 2019. aasta koostöös kogusid andmeid Taanis: Flemming Vejsnæs ja Ole Kilpinen; Norras: Bjørn Dahle; Rootsis: Preben Kristiansen; Soomes (Ahvenamaa): Maritta Martikkala; Eestis: Aivar Raudmets; Lätis: Valters Brusbardis.

COLOSS 2018-2019 uuringu vastukaja Põhjamaade ja Balti riikide (v.a. Leedu) osas. Võrdluseks on lisatud eelmise kolme talve uuringute kaoprotsendid. Enamikus riikidest püsivad viimase nelja aasta talvekaod suhteliselt stabiilsena, tendents on pigem vähenemise suunas.

Maa	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
Norra	8,3%	11,7%	7,7%	12,1%
Taani	10,2%	13,7%	19,4%	15,5%
Rootsi	12,0%	14,9%	15,2%	15,1%
Soome	8,2%	22,6%	16,4%	15,9%
Eesti	13,0%	16,4%	13,4%	15,9%
Läti	14,1%	16,6%	18,5%	15,0%
Ahvenamaa	6,4%	12,5%	8,8%	

Talvekaod Eestis

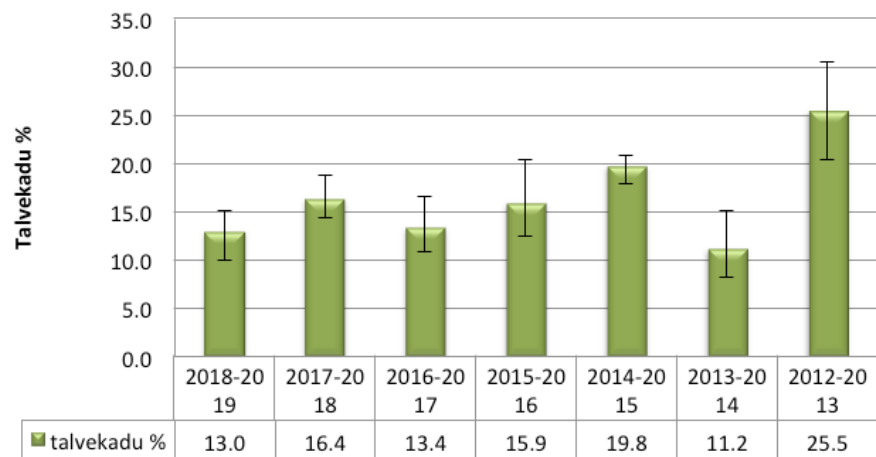
Eesti mesinikud osalevad selles uuringus juba seitsmendat aastat. Sellel aastal vastasid küsimustiku lõpuni 126 mesinikku.

Vastuseid, mis tekitasid kahtlusi ja milles kolme tüüpi talvekaod ei ole väga selgelt eristuvad, on enne andmete töötlemist mesinikuga kokkuleppel (telefonitsi või meili teel) korrigeeritud. Õnneks oli selliseid vastuseid vaid paar-kolm.

Küsimustikus osalenud 4673 Eesti mesilasperest hukkusid kokku 609, seega on 2018-2019 talvekadu 13%, mis on nelja eelneva aastaga võrreldes isegi pisut madalam (vt. tabelit).

Aasta	Küsimustiku täitmist alustasid	Vastasid lõpuni	Talvitunud perede arv	Hukkunud perede arv	Talvekaod
2018-2019	857	126	4673	609	13,03%
2017-2018	868	169	5660	926	16,36%
2016-2017	668	151	6039	809	13,4%
2015-2016	235	71	5115	815	15,93%
2014-2015	270	80	3107	600	19,3%
2013-2014	302	112	2994	336	11,2%
2012-2013	336	95	3333	851	25,5%

Mesilasperede talvekaod Eestis COLOSS küsimustiku andmete põhjal perioodil 2013 - 2019

Eestis hukkunud 609-st mesilasperest 147-l (3,1% talvituma pandud mesilasperedest) oli probleeme emaga, ja neid probleeme ei olnud võimalik lahendada. See tulemus on eelmise aasta tulemusest väiksem (2018 = 4,3%). Looduslike tegurite tõttu hukkus 81 mesilasperet (1,7%), mis on oluliselt väiksem, võrreldes eelmise aasta kahjudega (2018 = 3,3%). Sellel aastal oli mõnevõrra vähem juhtumeid, kokku 381, kus mesilaspered hukkusid muul põhjusel või taru oli tühi (8,2%). 2018. aasta kevadel oli see 8,7%. Võib arvata, et see oli suures osas tingitud varroalesta jätkuvast levikust.

Talvekaod Eesti maakondades

Sel aastal oli vastanuid kahjaks pisut vähem kui eelmisel. Samas nendes maakondades, kus õnnestus vastuseid rohkem saada, saavutasime parema tulemuse – osaliselt tänu usaldusmesinike ja piirkondlike eestvedajate suurele abile.

Sarnaselt Põhjamaadega oli ka Eestis talv mesilasperedele suhteliselt soodne.

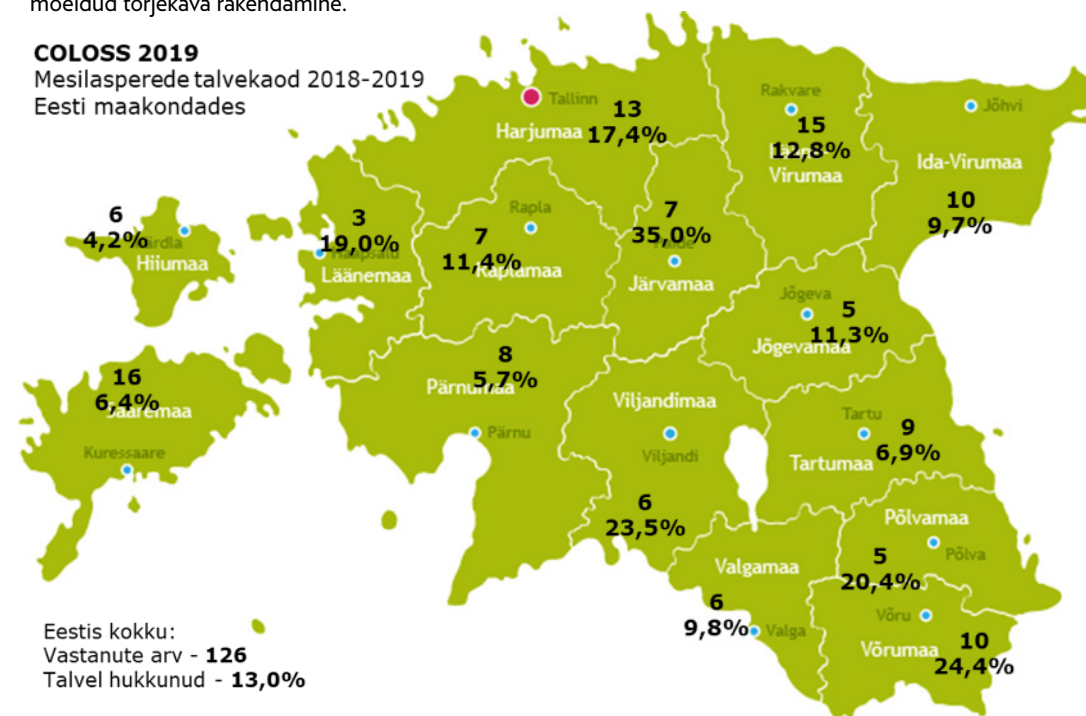
Viieteistkümnest maakonnast jäävad mesilaste talvekaod hea 10% piiridesse kuues: Hiiumaal, Ida-Virumaal, Pärnumaal, Saaremaal, Tartumaal ja Valgamaal. Pisut suuremad (10-13%), kuid siiski alla Eesti keskmise (13%), olid talvekaod Jõgevamaal, Lääne-Virumaal ja Raplomaal. Mesilasperedest pisut alla 20% on läinud talvega kaotanud mesinikud Harjumaal ja Läänemaal. Rohkem kui 20%-st mesilasperedest on ilma jäänud mesinikud Põlvamaal, Viljandimaal, Võrumaal ning tervelt 35% Järvamaal, kus on kõrge talvekadude protsent põhjustatud suures osas looduslikest teguritest ja emaprobleemidest (viimastest Järvamaal üle 10%).

Emaprobleemid esinesid suhteliselt paljudes mesilasperedes üle Eesti, jäädes enamikus maakondadest siiski alla Eesti keskmise (3,1%). Pisut rohkem oli juhtumeid Jõgevamaal, Järvamaal, Põlvamaal, Tartumaal, Valgamaal ja Võrumaal (3-8%). Looduslike tegurite (Eestis keskmiselt 3,3%) mõju mesilasperede hukkumistele oli kõige suurem Järvamaal, Läänemaal, Lääne-Virumaal, Põlvamaal, Raplomaal, Viljandimaal ja Võrumaal (2-6%). Peamisteks põhjusteks sipelgate, nugiste ja karude rünnakud.

Juhtumeid, kus mesilaspered hukkusid muul põhjusel (Eestis keskmiselt 8,2%), täheldati kõige enam (üle 15%) Järvamaal, Viljandimaal ja Võrumaal.

Mesilasperede hukkumiste peamiseks põhjuseks Eesti maakondades võib lugeda varroalestate suurt arvukust. Varroatoosi ja sellega kaasnevaid viirushaigusi aitaks leevendada oskuslikum tõrjevahendite kasutamine ja läbi-mõeldud tõrjekava rakendamine.

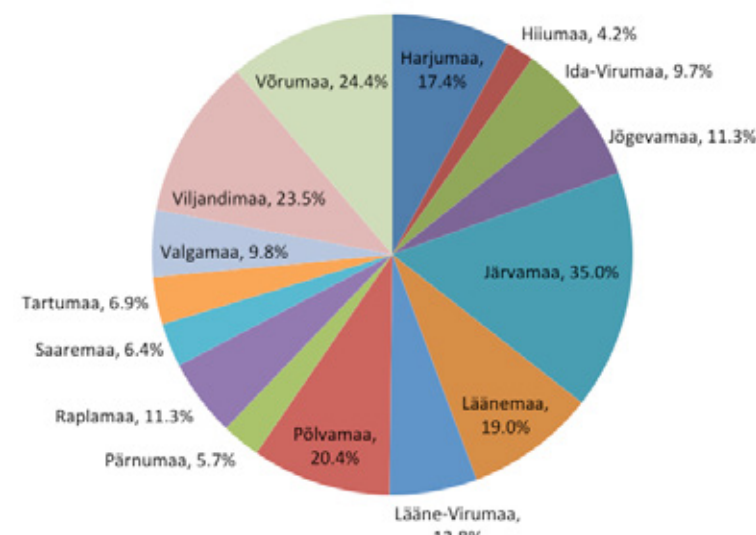
COLOSS 2019 Mesilasperede talvekaod 2018-2019 Eesti maakondades

Eestis kokku:
Vastanute arv - 126
Talvel hukkunud - 13,0%

Joonis: Küsimustiku vastuste geograafiline jaotus Eesti maakondades.

COLOSS 2019 Mesilasperede talvekaod 2018-2019 Eesti maakondades

COLOSS 2019 - MESILASPEREDE 2018-2019. AASTA TALVEKAUDE UURING EESTIS

Mesilasperede hukkumise põhjused						
Maakond	Vastanute arv	Mesilasperesid enne talve 2018-2019	Talvekaod kokku %	Probleem mesilasemaga	Looduslikud tegurid	Muud tegurid
Harjumaa	13	219	17,4%	1,8%	1,8%	13,7%
Hiiumaa	6	96	4,2%	2,1%	0,0%	2,1%
Ida-Virumaa	10	279	9,7%	2,9%	0,4%	6,5%
Jõgevamaa	5	160	11,3%	7,5%	0,6%	3,1%
Järvamaa	7	500	35,0%	4,0%	6,4%	24,6%
Läänemaa	3	242	19,0%	1,7%	3,3%	14,0%
Lääne-Virumaa	15	444	12,8%	2,3%	2,5%	8,1%
Põlvamaa	5	49	20,4%	6,1%	4,1%	10,2%
Pärnumaa	8	459	5,7%	2,2%	0,4%	3,1%
Raplamaa	7	141	11,3%	2,1%	2,1%	7,1%
Saaremaa	16	798	6,4%	2,6%	0,3%	3,5%
Tartumaa	9	607	6,9%	4,1%	0,8%	2,0%
Valgamaa	6	450	9,8%	3,8%	0,9%	5,1%
Viljandimaa	6	102	23,5%	2,0%	2,0%	19,6%
Võrumaa	10	127	24,4%	4,7%	3,1%	16,5%
KOKKU	126	4673	13,0%	3,1%	1,7%	8,2%

Veel kord suur tänu kõigile küsimustikule vastanud mesinikele!

Aivar Raudmets
Eesti riikliku mesindusprogrammi 2017-2019 projektijuht

ÜLEVAADE PÕHJA- JA BALTIMAADE MESINIKE NÕUSTAJATE SUVINE TÖÖKOOSOLEK 27.-30. MAIL 2019 SAAREMAAL

Järjekorras juba neljas Põhja- ja Baltimaade mesindusnõustajate suvine töökoosolek ehk suvekool toimus maikuu viimasel nädalal seekord Saaremaal. Osalejaid oli kokku 12: Soomest, Rootsist, Norrast, Taanist, Lätist ja Eestist. Varasematel aastatel on see rahvusvaheline seltskond kokku saanud Soomes, Lätis ja Taanis.

Põhja- ja Baltimaade Mesindusnõukogu juures tegutsuva nõustajategrupi töökohtumiste peamised eesmärgid on eri maade mesindusega tutvumine ja kogemuste vahetamine, ühiste mesindusalaste probleemide arutamine, mesilate külastamine ja mesinikega kohtumine.

Olulise osa Saaremaal toimunud Põhja- ja Baltimaade mesindusnõustajate grupi töökoosolekust moodustasid hommikupoolikuti toimunud seminarid ja õhtused arutelud. Pärastlõunati toimusid mesilate külastused ja erinevate mesinduspraktikate arutelud.

Seminar. Foto: Aleksander Kikk

Juba esimese päeva õhtupoolik oli planeeritud tõine ja seetõttu tuli pärast seda, kui osalejad olid Tallinna sadamast ja lennujaamast kokku kogutud, viivitamatult Saaremaa poole teele asuda. Saaremaal külastasime Asvamäe vahakäitlemise ettevõtet. Tiina Kiiker tutvustas nõustajatele kärjepõhjude tootmist ja kasutatava tehnoloogia iseärasusi ning see kõik äratas külalistes suurt huvi. Ta rääkis ka vaha kvaliteedist, tekitades külaliste hulgas elava arutelu. On ju vaha kvaliteedi teema viimastel aastatel kogu Euroopas teravalt päevakorda tõusnud, seda eriti vaha võltsimise juhtumite sagenemise taustal.

Teisel päeval külastasime kaht mesilat. Reomäel asuva nunnakloostri Püha Eelkäija Skiita mesilas rääkis õde Theofili oma teekonnast mesinduse juurde ja sellest, kuidas kloostrielu ja mesindus on omavahel seotud. Muuhulgas tutvustas õde Theofili oma mesilastaru eripärast põhja, varroaõrje agregaat ja rääkis küünalde valmistamisest.

Reomäel Püha Eelkäija Skiita mesilas. Vasakul õde Theofili. Foto: Aleksander Kikk

Seejärel külastatud Aadama mesindustalus võttis külalisi vastu mesinik Margus Putku, kes jagas oma mesinduskogemusi. Jutuks tuli ka tema teele kerkinud valikutegemise hetk: kas jätkata teadustöö radadel või valida praktilise mesiniku tee. Nüüdseks on valik tehtud ja Margus on eelistanud kutselise mesiniku teed.

Margus tutvustas külalistele mesindamist Eesti lamavtarus, mis on nüüdseks küll kõikjal andmas teed korpustarudele. Mesilasperede pidamine ja mesinduse laiendamine Aadama talus hakkabki edaspidi toimuma peamiselt korpustarudes. Margus rääkis ka mahemesindusest Eestis ja oma mesila loomulikust kasvamisest mahemesilaks. Arutleti mahemesinduse nõuete üle ELis.

Kolmanda päeva pärastlõunal külastasid nõustajad Urmas Lemberi mesilat Pähklas. Urmas rääkis külalistele tatramee tootmisest ning mesiniku ja taimekasvataja koostööst. Külalistele avaldas muljet igati läbimõeldud ruumikasutuse ja tehnoloogiaga mesindushoone, mis on suures osas mesiniku enda kätetöö.

Urmas Lemberi mesilas. Foto: Flemming Vejsnes

Pärast väikest kõrvalepõiget Kuressaarde ja Roomassaare sadamasse võtsime suuna Tõlluste Mesinduskoda OÜ mesilasse. Mesinikuna tutvustasin nõustajatele 8-raamilist (Eesti raam) korpustaru ja erinevaid varroaõrje meetodeid, mida ma mesilas olen kasutanud. Lisaks olid aruteluteemadeks ka mesilasemaa kasvatamine ja mahemesindus. Kuna ilm oli soodne, siis avasime ja laiendasime ka paar peret. Praktilise harjutuse käigus leidis Taani nõustaja Flemming professionaalse mesinikuna mesilasema mesilasperest väga kiiresti üles.

Flemming – õnnelik mesilasema leidja. Foto: Aleksander Kilk

Neljanda päeva hommikul külastasime enne Saaremaalt lahkumist Aimar Lauge mesilat Muhus. Erakordne kevad oli tekitanud olukorra, kus korpuste ja raamide varu otsakorral. Mesilas käis kibe töö nende ettevalmistamisega ja komplekteerimisega. Aimar näitas ja tutvustas oma mesindusinventari, meekäitlemise tehnoloogiat, emadekasvatust, puhaspaarla kasutamist ja oma mesilas kasutatavaid varroaõrje meetodeid. Aimar peab üheks olulisemaks mesilaspere hooldusvõtete ja emakasvatuse sobitamist varroaõrjega. Saaremaa Meetootjate Ühingu esimehena ei jätnud Aimar oma jutus puudutamata ka mesinduspoliitika teemat.

Aimar Lauge mesilas. Foto: Aleksander Kilk

Järgnevalt nõustajate töökohtumise hommikupoolsetest seminaridest ja õhtustest aruteludest. Seminaride ja arutelude peamised teemad olid järgmised: osalevate riikide mesindusala päevakajalised probleemid ja võimalikud lahendused; varroaõrje alase koostöö võimalused Põhja- ja Baltimaades, eriti COLOSSi varroatoosi töögruppi töö baasil; mesilasperede talvekadude uuringu (COLOSS) korraldamine Põhja- ja Baltimaades ning Põhja- ja Baltimaade erinevad mesindusala projektid ja uuringud. Järgnevalt ülevaade Saaremaal käsitatud olulisematest teemadest.

- Arutati küsimust, kas varroaõrjeks võiks kasutada glütseriinis lahustatud oblikhapet? Seda meetodit on juurutatud Argentinas juba mitme aasta vältel ja katsetatud ka USA-s ning mujal. Rootsi spetsialistide arvamuse põhiselt ja arutelu tulemusel otsustati oblikhappe ja glütseriini segu esialgu mitte soovitada ja oodata ära täiendavate uuringute tulemusi.

- Kasutatavate (sealhulgas uute) varroaõrje vahendite ülevaade Põhja- ja Baltimaades. Taanis ja Rootsis on registreeritud Apiguard (lihtne kasutada, aga kallid) ja Apivar (kas kevadel või pärast meekorjet, on tarus 42 päeva ehk 2 haudmetsükli). Siiski leiti, et mesinikele tuleb soovitada kasutada "rohelist" varroaõrje vahendeid ja meetodeid.

- Kasutusel on ka mitmeid "pehmeid" varroaõrje vahendeid, nagu näiteks Oxybee (oblikhappe, aniisi- ja eukalüptioli), BienenWohl (oblikhappe ja lisandid), VarroMed (oblik- ja sipelghappe, eeterlikud õlid). Eestis ja Lätis on registreeritud vanad tuttavad ravimid Apistan ja Bayvarol, kuid varroalest on eriti esimese suhtes väga sageli resistentne ja tõrje ei ole tulemuslik. Sageli kasutatakse erinevaid oblikhappe gaasistamise-sublimeerimise seadmeid ja meetodeid, seda eriti Baltimaades.

- Lätis on aastatel 2014-2018 uuritud rapsi töötlemise funktsiidiga asoksüstrobiini, mis põhjustab õietolmu ja ka suiras kõrget jääkidesisaldust. Jääkide kogus võib ületada lubatavat taset kuni 6 korda. Saksamaa labori järeldus: sellist õietolmu ei saa müüa ega inimtoiduks tarvitada.

- Mahepõllumajanduslik mesindamine Taanis ja jääkained mahemes – see oli Taani MLI ühe projekti teema, mida nõustajatele tutvustati. Taanis on 20 mahemesinikku. Miks nii vähe? Taanis on looduslikke ja mittepõllumajanduslikke alasid väga vähe, laialdane on rapsikasvatamine. Taani reeglite kohaselt ei tohiks mahemesila ümbruses 3 km raadiuses olla rapsipõlde. Ometi leidub mahemes sageli pisut rapsi õietolmu, mida mesilased võivad tuua kaugemalt. Mahemeest analüüsi ka raskemetalle, millest tina ja kaadmiumi leidis väga vähesel määral, elavhõbedat aga mitte. Huvitav oli asjaolu, et Taani mahemesilas on lubatud kasutada tavavaha, kui laborianalüüsid ei tuvasta selles jääkaineid.

- Soomes on kokku 60 mahemesilat ja 5500 mesilasperet. Suurim on Ari Seppälä mahemesila, kus on enam kui 1000 mesilasperet. Palju mahemesilaid on Ida-Soomes, kus on ka vähem intensiivset põllumajandust. Mahemesi on tavameest vaid 10% kallim.

- Rootsis on umbes 70 mahemesinikku. Uudiseks on asjaolu, et nüüd võib mahemesilates kasutada kärjeraamide desinfitseerimiseks nende keetmist seebikivilahuses. Norras suureneb mahemesinduse osakaal aeglaselt, mesinike huvi on vähenenud, korjemaa on nagunii valdavalt mahe, aga meehind ei anna mahemele eeliseid. Eestis on praegu enam kui 40 mahemesilat, kus peetakse umbes 2600 mesilasperet. Läti mahemesinduse maht on sarnane Eesti näitajatele.

- Lühike ülevaade uutest ja käimasolevatest mesindusprojektidest Norras, millest tähelepanuväärsem on jätkuv varroaresistentsete mesilaste uuring. Huviobjektideks on mesilaste lühendatud haudmeperiood, et vähendada varroalestade paljunemist haudmetsükli vältel. Samuti uuritakse, kas väiksemate mõõtmetega haudmekannud aitaksid piirata varroalestade paljunemist. Uue projekti "Varroaresistentset tervet mesilased" läbiviimiseks on nähtud ette 8,5 miljonit Norra krooni. Lisaks on koos Rootsi, Prantsusmaa ja Liechtensteini teadlastega käigus veel 3 koostööprojekti, mille maht on enam kui 4 miljonit krooni.

- Euroopa Liidu uus loomatervishoiualane seadus on riikide vahel kooskõlastamisel. Selle seaduse üks kavandatav säte lubab rändmesindamist üle riigipiiride. See seadus teeb murelikuks Norra mesinikke, sest lubaks mesilasperedega rännet ka Norra aladele. Kuna Norras oli 6-7 aastat tagasi tugev euroopa haudmemädaniku puhang ja selle tõttu hävitati enam kui 5000 mesilasperet, siis kardetakse, et piiriüleline rändmesindus võib taas vallandada mesilashaigusi.

- Taani kogemuste jagamine õietolmu ja taruvaigu kogumisel ning selle tegevuse propageerimisel mesinike hulgas pakkus huvitavaid mõtteid. Taanis on moodustatud õietolmu kogujate-mesinike initsiatiivgrupp, kuhu kuulub enam kui 40 mesinikku. Igale osalisele antakse soovi korral 1-2 õietolmu kogumise seadet, mis paigutatakse tarukorpuste alla. On moodustatud selleteemaline FB-grupp, mis võimaldab tõsta noorte huvi selle projekti vastu ja infot vahetada.

Plaanis on ühiseks kasutamiseks hankida tõhus õietolmu puhastamise seade, näiteks Rootsis kasutatava seadme sarnane. Samuti paiknevad 6-7 kohas ühiselt kasutatavad õietolmu kuivatuskapid, lisaks õietolmu niiskuse mõõtjad. Taani MLI veebilehele luuakse eraldi osa selle õietolmu ja propolise kogumise projekti tutvustamiseks. Samas on kaart mesilastest, kust saab osta õietolmu ja propolist, aga ka mett. Edasi on kavas luua Taani MLI juurde õietolmu-propolise ühing.

- Mee turundamine Põhja- ja Baltimaades vajab rõhust kohaliku mee kvaliteedile, et seista vastu odava ja samas napima kvaliteediga Hiina mee impordile. Probleemiks võib olla ka suurte meepakendamiskeskuste ärihuvi ning hinnapoliitika, millele üksikutele mesinikele on peaaegu võimatu vastu seista. Näiteks Taanis on ainult 2 suurt meepakendamise keskust, kes määravad meehinna siseturul. Selle tõttu on raske tagada enam-vähem stabiilset meehinda, mis mesinikke rahuldaks. Probleemiks on ka EL-i tungiv Ukraina mesi, mille ametlik hulgihind EL-is on ca 2,1 eurot/kg, aga Ukrainast otse ostes vaid 1,7 eurot/kg. Samas on selle mee kvaliteet sageli piiripealselt madal.

- Mesilasperede suurem Põhja- ja Baltimaades – COLOSSi küsimustiku tulemused. Tehnilised küsimused küsimustiku ülesehituses ja nende võimalikud lahendused tulevikus vajavad arendamist. Vajaduse korral peaks nägema ette võimalust küsimustikku muuta, et vastamine oleks aktiivsem ja vastused samas piisavalt informatiivsed. Üldine arvamus oli, et küsimustik ei tohiks olla liiga keeruline ja vastuste variante ei tohiks olla liiga palju.

Mesindusprogrammi 2017-2019 toetusel toimunud Põhja- ja Baltimaade mesindusala nõustajate töökohtumine Saaremaal oli sisukas ja informatiivne ning kõigi osavõtjate hinnangul samas ka huvitav. Otsustati, et järgmine Põhja- ja Baltimaade nõustajate suvine kokkusaamine toimub 2020. aastal Rootsis.

Põhja- ja Baltimaade mesindusnõustajad 2019. aasta suvel Saaremaal. Taga: Tora Vinterli Hoel (Norra), Bjørn Dahle (Norra), Aleksander Kilk (Eesti), Preben Kristiansen (Rootsi), Juris Šteiselis (Läti), Valters Brusbardis (Läti), Flemming Vejsnæs (Taani). Ees: Ole Kilpinen (Taani), Lotta Fabricius Kristiansen (Rootsi), Maritta Martikkala (Soome), Karina Karlsson (Rootsi), Aivar Raudmets (Eesti). Foto: Aimar Lauge

Ülevaate tegi Aivar Raudmets

EMLI JUHATUSE LIIKMED KOHTUSID RIIGIKOGU MESINIKE TOETUSRÜHMAGA

11. juunil 2019 kohtusid Eesti Mesinike Liidu juhatuse liikmed Aleksander Kilk, Rea Raus, Aado Öherd ja Andres Tamla EV Riigikogu mesinike toetusrühmaga. Kohtumine toimus Toompeal, Riigikogus.

EMLi juhatus andis ülevaate sektori arengutest ja vajadusest liikuda mesilaste ning mesinike kaitsel seadusandluse osas edasi. Arutati mesinduses olulisi teemasid, mis puudutasid nii mesinike toetamist, mesilaste haiguste ja heaoluga laiemalt seonduvat, võltsmee probleematikat ning teisigi küsimusi.

Ühiselt lepiti kokku koostöö ühistegevuste korraldamisel, kaasates sellesse Eesti teadlasi. Kogu kokkusaamine toimus väga toetavas ning konstruktiivses õhkkonnas. Eesti mesinike toetusrühma esimees on Tarmo

Kruusimäe ja aseesimees Heiki Hepner. Toetusrühma kuuluvad veel Aivar Kokk, Raivo Tamm, Jaanus Karilaid, Kaido Höövelson, Indrek Saar, Helmen Kütt ja Mihhail Lotman

EELINFO

PÖLLUMAJANDUSLIKU VÄHESE TÄHTSUSEGA ABI ÜLEMMÄÄRA TÕSTMISE EELNÕU

Eelnõude infosüsteemis (EIS) on algatatud "Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu" kooskõlastamine.

Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi eelnõu) on välja töötatud seoses vajaduse-

ga sätestada õiguslik alus põllumajandusliku väheste tähtsusega abi kõrgema ülempiiri rakendamiseks Eestis.

Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse (edaspidi MPKS) muutmise eesmärk on võimaldada Eesti põllumajandustootjatel kasutada maksimaalset või-

malikku põllumajandusliku väheste tähtsusega abi ülemäära, mis on 25 000 eurot.

Seega on muudatuse mõju põllumajandustootjatele positiivne, kuna võimaldab neil saada väheste tähtsusega abina maksimaalset summat, mida ELi õigus sätestab.

HUVITAV ÕPPEREIS

15.-17. aprillini toimus Marianne Rosenfeldi eestvõtmisel õppereis Eesti ja Läti mesilatesse. Reisist võttis osa kokku 16 inimest. Ette rutates peab kohe ütleva, et grupi suurus 15-20 inimest tundub olevat optimaalne, sest osalejad saavad kõike jälgida ja ka tõlkidel on kergem, sest ei pea öeldut mitu korda üle kordama, nagu seda tihti juhtub väga suurte (üle 20-30 inimese) gruppidega.

Esimene peatus oli Pärnumaal Ülle ja Vahur Talimaa mesilas. Ülle ja Vahur õppisid mesindust

omaalguses Olustvere sovhoostehnikumis. Nimetatud õppeasutuse kohta niipalju, et mesinduse eriala avati Olustveres kohe pärast seda, kui Moskvas oli vastu võetud otsus täielikule ja kohustuslikule keskharidusele ülemineku kohta. Kõik käis käsu korras ja kiiresti (päevapealt hakkasid ka miilitsad linnades patrullis käima kahekaupa, sest muidu ei andnud keskharidust välja!!!): üheaastased mesinduskoolid Arknas ja Rāpinas suleti praktiliselt päevapealt ning Põllumajanduse ministeriumi Hariduse valitsus tegi korralduse hakata mesindusalast

haridust andma Olustveres.

Miks just Olustveres? Eellugu oli järgmine: 1971. aasta 27. augustist kuni 2. septembrini toimus Moskvas Apimondia XXIII kongress. Skandinaaviamaadesse ja Lääne-Euroopasse naasvad kongressist osavõtjad soovisid külastada ka toonastes Balti liiduvabariikides asuvaid mesilaid. Eestis sooviti näha ühte õppeasutuse mesilat. Kuna kõrgemal pool oli otsustatud, et kooliks, kus hakatakse ette valmistama keskharidusega mesindusspetsialiste, on Olustvere sovhoos-

tehnikum, siis rajati sinna kiirkorras ka õppemesila.

Mesila maja ehitamine käis kiiresti, sest aluseks võeti nn. Soome tüüpi kokkupandav elumaja, osteti uued tarud ja mitme majandi mesilast ka mesilaspered. Vaatamata sellele, et mesila oli olemas, ei olnud mesinikku (Peeter Liivand võttis mesila oma hoole alla alles 1972. aasta varakevadel). APIMONDIA hindas mesilat ja selle väljanägemist väikese hõbemedaliga.

Mesila kui õppebaas oli loodud, kuid puudus õppejõudude kaa-der. See komplekteeriti 1972. aasta jooksul ja suuremas osas olemasolevate õpetajate ümberkvalifitseerimise teel.

Sellistes tingimustes asusid eriala omandama ka Ülle ja Vahur Talimaa ning teised tolaeagused õpilased. Vaatamata raskustele, omandasid noored enam-vähem korraliku erialase hariduse, mille baasilt oli võimalik edasi minna. Siinkohal tuleb märkida ka seda, et esimestes lendudes õppis enamik selliseid poisse-tüdrukuid, keda mesindus tööpoolest huvitas. Nagu õppereisil selgus, ei kukunud seeme kivisele pinnale, vaid nüüd, ligi pool sajandit hiljem, saame õppida toonaste õpilaste kogemustest.

Vahur Talimaa rõhutas, et korraliku meesaagi saamiseks on esikohal hea korjema. Temaga tuleb hea päritoluga ja pideva valiku teel kontrollitav mesilaste populatsioon (liin). Ei pea mitte igal aastal tooma lõuna poolt massiliselt sisse mesilasemasid ja pakettperesid, vaid panus tuleb teha pidevale ja süstemaatilisele kohalike liinide valikule. Kontrollitud emadest saadud järeltulijaid kasutavad Talimaa nii oma mesilas kui pakuvad ka müügiks.

Arutelu emadekasvatuse teemadel.

Kolmandaks eripäraks oli see, et eelmisel sügisel kärjehoidlasse paigutatud kärjed olid kõik uued, heledad, neis ei olnud üles kasvatatud ühtegi põlvkonda hauet. Vältimaks võimalikult pestitsiididega saastatud vaha kasutamist, valmistatavad Talimaa kärjepõhjad kohapeal ja oma vahast.

Lestatõrjeks kasutatakse vanemat tüüpi oblikhappe aurustamise seadet, mis tagab oskusliku kasutamise korral täiesti rahuldavad tulemused. Lisada tuleb siinjuures mõttetera, et igasuguste parasiitide ja haiguste tõrjel on oluline, et ühe või teise meetodi kasutamisel omandataks piisavad kogemused. Tulemust ei saavutata mitte uute seadmete muretsemise, vaid olemasolevate seadmete ja vahendite oskusliku kasutamise läbi.

Talimaa mesilas – mis seal mesilastarus toimub?

Edasi viis reis meid Mõisakülla Jorma Õiguse mesilasse. Kuigi Jorma nimetab ennast linnamesinikuks, paiknevad tema mesilased mitmes kohas, ka linnast väljas. Linnas

on ainult mõnekümnest perest koosnev grupp. Jorma kasutab moderniseeritud Ferrari tüüpi korpustaru, mille raami sisemine mõõt on 400 x 160 mm (standardse Ferrari raami mõõdud on 448 x 160 mm).

Jorma Õiguse mesila. Mesilastarude rida – mesilased meekorje ootuses.

Esialgu jäi õhku küsimus, kes võttis Eestis sellise raami esimesena kasutusele. Suure saladuskatte all olgu öeldud, et teadaolevalt ehtisid sellised tarud endale kuuekümnendate aastate lõpus-seitsmekümnendate algul käesolevate ridade autor ja nüüd juba meie hulgast manalatele lahkunud mesinik Viktor Leis. Väga soojalt soovitas selliseid tarusid mesindusveteran, Põltsamaa Põllumajanduskombinaadi mesinik Elmar Arak. Tema omakorda oli innustunud taoliste tarude kasutuselevõttust Soome mesinduse suurkuju ja toonase APIMONDIA asepresidendi Kalevi Vesterineni eeskujul. Nimelt pidasid tol ajal Ferrari tüüpi tarudes mesilasi vaid üksikud Soome mesinikud, nende hulgas ka endise Soome suursaadiku Eestis poeg Kalevi Vesterinen.

Paraku ei olnud mesilasperede talvitumine seitsmekümnendate algusaastate karmidel talvedel madalaraamistest tarudes kuigi edukas, sest pered kippusid pikka pakaseperioodide ajal jääma tihti kahte ossa, kusjuures ülemises korpuses asuv osa (kui sinna oli sattunud ka emä) arenes (sõltuvalt mesilaste hulgast) kevadel normaalselt edasi, kuid alumisse korpuses jäänud pereliikmed surid nälga, või oli pere

jäänud emata.

Viimastel aastakümnetel on olnud valdavalt pehmemad talved, mistõttu pered talvituvad ka madalaraamilistes tarudes rahuldavalt. Taruehituses on kasutusele võetud ka soojapidavamad materjalid, mistõttu madalaraamilistes tarudes on mesilaste talvitumine edukam.

Jorma Õigus. Kuidas lamavtaruga mesindada.

Jorma mesilas nägime kaasaegset kargede koorimiseadet, mis hõlbustab tunduvalt mesiniku tööd. Ka Jorma Õigus on seda meelt, et kärjepõhjad tuleb valmistada oma vahast ja kohapeal. Samas täheldas Jorma ka seda, et kärjepõhi võiks olla mõnevõrra paksem, et mesilastel oleks kärjekannude külgedest esimesed millimeetrid "käepärast" materjali venitada juba kärjepõhjade vahast, ise suurt midagi lisamata. Paksemate kärjepõhjade valmistamiseks kasutab Jorma plaatpressi, mis võimaldab juba iseenesest teha paksema kärjepõhja.

Kindlasti aitab paksem kärjepõhi kaasa kargede ehitamisele varakevad, kui noori mesilasi on peres veel suhteliselt vähe, kuid kuidas paksem kärjepõhi mõjutab pere vaha kogutoodangut tervikuna, on veel vastuseeta. Vaha eritamine on teatud vanuses noorte mesilaste füsioloogiline omapära, mille kasutamatajätmine viib vahatoodangu vähenemiseni. Teatud vanuses mesilased eritavad vaha nagnii ja kui see jääb kasutamata, poetatatakse vahalestmed taru põhjale, kust need ventileerimisega eemaldatakse.

Järgmise päeva varahommikul asus mesinike grupp teele Lätimaa poole, et külastada ka Eesti mesinikele juba tuttava Armands Gumbrise mesilat. Sissejuhatuseks olgu öeldud, et Armands Gumbrise näol on tegemist novaatorliku ja otsiva vaimuga mesinikuga, kes püüab võtta igas oma tööloogis kasutusele midagi uut, mis hõlbustab mesiniku tööd. Osa tema mesilasperedest paiknes looduses männimetsa all, osa aga paviljonides.

Pärast lühikest sissejuhatust demonstreeris Armands meile kärjaraamides traatimise ja kärjestamise seadet. Taoline seade ei olnud vanematele Eesti mesinikele uudiseks, sest analoogne kärjaraamide traatimislaua (seadme) oli valmistatud ja võtnud juba seitsmekümnendate aastate alguses kasutusele Porkuni metsamajandi mesinik Mait Mardla, kes tutvustas seda abivahendit ka 1977. aastal ajakirjas Sotsialistlik põllumajandus nr. 17.

Nimetatud ajakirjas toodu põhjal valmistati samasugune raamide traatimise laud (pink) seitsmekümnendate aastate lõpus ka Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi Polli Katsebaasi mesilas. Muidugi oli Armands kasutanud traatimislaua valmistamiseks kaasaegsemaid materjale, mistõttu taoline laud tundus olevat käepärasem.

Omaette tähelepanu väärivad Armandsi konstrueeritud ja ehitatud "legotarud". Nimetus legotarud on küll suupärane kasutada ja tänaseks küllalt laialt levinud, kuid ei iseloomusta eriti täpselt nimetatud taru olemust. Oma olemuselt ja sisult on tegemist moodultaruga, mis koosneb erinevatest kokkusobitatud osadest e. moodulitest. Moodulid e. taru üksikud osad on konstrueeritud selliselt, et taru saab kasutada täisraamilise taruna. Siinkohal olgu

öeldud, et Lätis kasutatakse peamiselt Dadant-Blatti (435 x 300 mm) raami, pool- ja veerandraamilisena. Kõik taru moodulid on omavahel ühendatavad valtsühendusega, et taru osi ei oleks vaja lühemate vahemaade taha transportimisel omavahel täiendavalt kinnitada. Kirjeldatud moodultaru võimaldab väga väikese töökuluga moodustada täisraamidelsid või ka veerandraamidelsid paarumisperesid. Paraku tuleb märkida ka seda, et kasutusel mitteolevad taru moodulid vajavad ladustamiseks küllaltki suurt ruumi ega ole kasutatavad muuks otstarbeks.

Armands Gumbris tutvustab oma moodul-mesindust.

Ületalvitunud mesilaspere moodultaru.

Kui kahes eelmises (Eesti) mesilas oli oluliselt panustatud kargede lahtikaanetamise hõlbustamisele, siis Armands Gumbris oli ka siin läinud oma teed. Nimelt kasutas Armands oma mesilas kargede lahtikaanetamiseks Saksamaalt muretsetud mehhaanilist kärjekahvli. Esimesel pilgul meenutas seade veidi päikese-vahasulatajat – just oma tööorgani viltuse asendi tõttu. Seadmesse asetatud meekärg fikseeriti, seejärel juhti "kahvel" kärje alumisse serva ning vastava kangiga abil lükati see liikuma kärjaraami ülemise liistu suunas. Kuna kahvel oli kitsam kui kärjaraam, tuli see juhtida uuesti kärje lahtikaanetamata alale ja nii 2-3 korda. Seejärel keerati kärjel teine külg ja kogu protseduur kordus. Armands ise oli oma seadmega rahul ja arvas, et kirjeldatud vahendiga saab ka ebatasaseid kärjeid edukalt lahti kaanetada ja langeb ära vajadus neid enne vurritamist "käitsi üle vaadata".

Üheks oluliseks osaks Armandsi mesilas oli toorvaha sulatamine ja kärjaraamide desinfitseerimine. Olgu siinkohal öeldud, et Armands osutab vaha sulatamise ja vahasulatusjäätmete töötlemise teenust ka teistele ümbruskonna mesinikele. Siinjuures peab märkima, et vaha töötlemise seadmed olid suuremas osas kohandatud, mitte spetsiaalselt selleks valmistatud. Kahjuks ei ole vanade kargede sulatamise teenus Eestis levinud ja on kuulda, et õige mitmed väiksemad mesinikud viskavad vanad kärjed "riistade puudumise tõttu" lihtsalt kompostihunnikusse. See on ühest küljest väärtusliku loodusliku toote-vaha raiskamine, mis võib teisest küljest soodustada ka mitmesuguste mesilashaiaguste levikut.

Enne Aivars Radzinski mesilasest sõitu külastasime ka Cesise mesinduskauplust Bisu Bode. mis asub

Lacu (ehk Karu) tänaval majas number 10. Silma jäi rikkalik valik igasugust mesindusinventari ja erakordselt suur valik meevurre. Kui sinnapoole asja, tasub ka mesinduskauplusesse astuda või külastada igasügisest Karksi-Nuias toimuvat meefestivali, kus juba mitu aastat järjest pakub oma kaupa ka Bisu Bode.

Aivars Radzins ja tema pere tegeleb peale klassikaliste mesindussaaduste tootmise ka apiteraapiaga, milleks on ehitatud spetsiaalne apiteeraapia maja, kus soovijad saavad veeta aega ja kosutada oma tervist mesilaste sumina ja mesindusproduktide kasutamise läbi. Aivarsi abikaasa on arst, kes tegeleb klassikalise meditsiiniabi kõrval ka apiteeraapiaga. Radzinsid on töötanud välja suure valiku tinktuure, plaastreid, salve ja tömmiseid, mida müüakse kohapeal vastavas poes. Saaduste müügiga tegeleb Radzinsite tütar.

Mesila ja apiteeraapiamaja mäenõlval.

Tooteid, mis olid valmistatud mee, vaha, või taruvaigu baasil, oli väga mitmesuguseid. Võimalus oli neid ka kaasa osta. Üheks omapärasemaks näiteks olid spetsiaalselt kärjemee tootmiseks valmistatud plastkarbid. Karpide põhja on pressitud kärjepõhja jäljend ja need asetatakse raamidesse, põhjad vastakuti. Mesilased ehitavad kärjed üles, täidavad need meega ja mesinikul ei jää muud üle, kui karbid välja võtta, kaaned peale panna ja tarbijateni toimetada.

Paraku jäi küsimata, kus selliseid karpe toodetakse. Ilmselt olid need valmistatud tellimustööna. Paraku ei ole midagi uut siin päikese all. Juba paarkümmend aastat tagasi kohtusin ühe Uus-Meremaa mesinikuga, kes tutvustas kärjemee tootmiseks umbes samasugust meetodit. Erinevus seisnes ainult selles, et Uus-Meremaal paigutati plastkarbi (karbid olid erineva kujuga) põhja karbi järgi väljalõigatud kärjepõhja tükk. Võib arvata, et kärjepõhja kasutamisel on mesilaste töö produktiivsem, sest osa kärjekannude seinamaterjali on juba kärjepõhja koos olemas.

Siin on kogemusi, mida jagada.

Muljeterohke päev lõppes Valgas hotellis "Metsis".

Järgmisel päeval suundusime Võrumaale tutvuma Mati Urbaniku ettevõtmistega. Sissejuhatuseks niipalju, et Mati on juba aastaid innustunud Eesti Mesinduse ajaloo uurija Ferdinand Linnuse töödest ning on rajanud oma kodu ligidale omamoodi mesinduse vabaõhumuuseumi, kus külastaja saab näha, kuidas mesilasi peeti metsamesinduse päevil ja kuidas neid kaitsti nii karude kui ka nügiste rünnete eest. Näha saime nii tarupuud kui ka puude otsa paigutatud pakktaurusid e. kusaleid. Omapärane kogu on Matil ka mitmesugust ajaloolist mesindusinventari. Külastajad tundsid mõned eksponaadid hõlpsasti ära, kuid mõnede seadmete nimepanemisega oldi kimbatutes.

Mati Urbanik metsas tarupuud tutvustamas.

Mesinduse ajalugu – pakkitarud puu otsas.

Peale mesinduse mineviku tutvustas Mati külalistele ka kaasaegset oblikhappe aurustit. Aeg liigub edasi ja vana talletamise kõrval on mesinikud sunnitud tegelema ka kaasaegsete probleemidaga, oma teadmisi pidevalt täiendama ning võtma kasutusele üha uusi ja uusi vahendeid, et mesilasperesid elus hoida.

Pärast lõunapausi Antslas Veski pubis jätkus reis läbi Lõuna-Eesti

kauni looduse Sangastesse Rein Männiste mesilasse. Oma teekonnal läbisime omaaegse kuulsa Võru rajooni "Linda" kolhoosi territooriumi, kus peeti muude põllumajandusharude kõrval au sees ka linnu- ja kalakasvatust. Toonase kolhoosiesimehe Arvo Taali initsiatiivil taastati mitmed omaaegsete vesiveskite paisjärved ja asustati need kaladega.

Seejärel läbisime endise Valga rajooni Kalinini-nimelise kolhoosi maa-alad, kus tegutses teine omal ajal kuulus kolhoosiesimees Vambola Liive. Ka nimetatud kolhoosis oli au sees kanakasvatus, mis jätkub tänapäevalgi (tegelikult väiksemas mahus) Linnu talus. Omal ajal olid kuulsad ka Tagula tordid, mis olid väga maitsvad ja rahakotisõbraliku hinnaga, sest neid valmistati mittestandardsetest munadest.

Nende teadmistega rikastult jõudsime endise Sangaste metskonna aladele, kus varem pidas mesilasi Rein Männiku isa. Allakirjutanu, kes tundis hästi ka Reinu isa, oli hämmingus, nähes neid muudatusi, mis olid viimase 10-15 aasta jooksul toimunud. Hästi ja läbimõeldult väljaehitatud kompleks, milles on ühendatud kõik vajalikud mesindustehnoloogilised suunad. Muidugi on klassikaliseks suunaks meetootmine, kuid sellele on lisandunud oietolmu ja suira käitlemine. Omaette uudistamist vääris vahatöötlemise keskus, kus sulatatakse ja töödeldakse toorvahta. Tööjõu kasutamise hooajalisuse vähendamiseks tegeldakse Rein Männiku mesilas veel mesindusinventari, s.o. raamide, tarude ja muu puitinventari valmistamisega. Sellist teenust osutatakse ka soovijatele väljastpoolt.

Rein Männiste tutvustab oma mesindust.

Siit on midagi õppida!

Kahjuks jääb jutustamine jutustamiseks – ütleb ju ka vanasõna, et parem on üks kord oma silmaga näha, kui kümme korda kuulda. Loodan, et sellised toredad reisirid jätkuvad, milleks soovin Marianne ettevõtmistele edu.

Reisimuljeid jagas vanamesinik Antu Rohtla

Pildid tegi Aleksander Kilk

MESINDUSPROGRAMM 2017-2019

PIIRKONDLIKE SELTSIDE/SELTSINGUTE ÕPPE- JA TEABEPÄEVAD JUULIS 2019

HIUMAA MESINIKE SELTSING

Lembit Känu mesila, Loja küla

6.07.2019 kl. 10.00

• **AHM ja teised mesilashaigused, praktilised diagnostika- ja tõrjevõtted.** Lektor Arvi Raie
Info: Asko Maivel, 5461 6460, askomaivel.veevalaja@gmail.com

IDA-VIRUMAA MESINIKE SELTSING

Vana-Olgina mõis, Olgina alevik, Vana-Olgina tn 10
21.07.2019 kl. 10.00

• **Mesilaste haigused, sh varroatoosiga kaasnevad viirushaigused ja varroatoosi tõrje. Mesilasperede ettevalmistamine talvitumiseks (vene keeles).**
Lektor ja info: Aleksander Kilk, 52 93 589, aleksander.kilk@taltech.ee

TALLINNA MESINIKE SELTS

Tallinn, Ehitajate tee 5 (TTÜ Energeetikamaja) VII-323

9.07.2019 kl. 18.00

• **Apiteraapia.** Lektor Barbara Berger-Marterer (Saksamaa)
Info: Erki Naumanis, 5140 710, tallinn.mesinike.selts@eesti.ee
Eelregistreerimine digitaalselt: <https://goo.gl/forms/ilvHyx3LJ6H7glCl3>

Õppepäevade teemade ja lektorite valikus võib ette tulla muudatusi. Muudatustest tuleb ette teatada hiljemalt 2 nädalat enne õppepäeva toimumist Eesti mesindusprogrammi projektjuhile, e-mail: mesindusprogramm@gmail.com või telefon 53 41 40 67.

INFO MESINIKELE, KELLELE MEELDIB KOOS ÕPPEREISIDEL KULGEDA

20.-29. septembril toimub traditsiooniline sügisene õppereis mesinikele ja mesindushuvilistele **Horvaatia piirkonda Dalmaatsiasse.**

Eelnevalt väljakuulutatud programm kahjuks muutus, sest 10 päevaga on raske läbida kõiki paiku, mida algselt kavatsesime. Kulgeme pigem rahulikumas tempos, naudime üht maailma päikeselisemat mererannikut ja uudistame sealset maaelu. Loomulikult jäävad programmi populaarsed linnad Zadar, Sibenik, Trogir, Split. Lisaks väljasõit ühele saarele mesindust uurima, jalutuskäik võrratus looduspargis ja mitmete pereettevõtete külastamine koos toodete degusteerimisega.

Meie marsruudile jääb Lysoni firma suur mesinduskauplus Poolas ning võimaluse korral külastama ka Horvaatias mesinduskauplust.

Pikka teekonda sihtpunkti ja tagasi ei maksa karta, sest sõidame Hansaliinide mugava bussi ja staažikate juhtidega ning bussis on mesindusalaseks koolitajaks Marje Riis. Õppesõidule on koostatud õppekava, mis loob eeldused kanda koolitustasu ettevõttele või koolituse kuldesse ja saada tulumaksu tagasi.

Traditsiooniliselt toimub **2.-4. augustil** ühine minek **Leedu mesindusfestivalile**. See on nii suurejooneline festival, et seda ei oska kirjeldada. Seda peab ise nägema. Eelmise aasta festivalil käimisest on valminud ka film, mis on meie kodulehel nähtaval. Võib-olla aitab selle vaatamine kergemini otsust teha. Korraldan sellele festivalile minekut juba 8. aastat järjest ja ikka on tore minna.

Kui mesinike hulgas on neid, keda huvitab kulgemine **Kuramaal** või **Läti Toiduteel**, siis reisikavad on koostatud.

Kuramaa reis toimub **29. augustist 1. septembrini**. Osaleme Jelgavas toimival Läti piima-, leiva- ja meepäeval, mille raames toimub juba 17. piimakileavade regatt.

Läti Toidutee reis toimub **6.-7. septembril**, millest teise päeva veedame Karksi-Nuia mesindusfestivalil.

Mesindusalaste reise info on leitav kodulehelt www.mesilasperereisid.ee
Alati võib mulle aga helistada telefonil 50 29 006 või kirjutada mesilaspere@gmail.com

Rõõmsate kohtumisten!
Marianne Rosenfeld

ILMUNUD ON UUS MESINDUSALANE RAAMAT

Eesti Mesinike Liidult on ilmunud trükisoe raamat "Mesilaspere hooldamine", mida on võimalik oma mesindusraamatute riulisse tellida.

Otse loomulikult on ettetellimisel hind soodsam, vaid 17,5 € eest saate endale kuldaväärt lugemisvara. Siit saate lähemalt uurida, millega tegu: https://issuu.com/menuk/docs/mesilaspere_hooldus_sisu_issuu

Raamatu saab kätte EMLi kontorist J. Vilmsi 53G või posti teel, viimasel juhul lisandub hinnale 4 € saatmiskulu. Lisainfot annab meie juhatuse liige Andres Tamla: andres@mesinikeliit.ee, +372 5650 1056.

Raamatut saab ette tellida meie kodulehe kaudu: <https://www.mesinikeliit.ee/ettetellimine/>

Loodame, et raamat on teile heaks abileks!

KALENDER JA AJAKIRI MESINIKULE

Augustikuus näeb trükivalgust 2020. aasta kalender mesinikule. Selle koostab mesinduse *grand old man* Antu Rohkla, kelle nimi ei vaja EMLi liikmetele ilmselt tutvustamist.

Tegemist on seinakalendriga, milles on iga kuu kohta koostatud õpetlik tekst, mida selles kuus oleks mesinikul vajalik teha. Loomulikult ilusad fotod mesilastest ja loodusest, ikka meie mesinike poolt tehtud. Lisaks väheke ka mesindusala reklaami (reklaami tellijatel-huvilistel palun kiirelt ühendust võtta!).

Ettetellimisega on müügihind 2.50 eurot + postikulu. Karksi-Nuia traditsioonilisel mesindusfestivalil septembrikuus on võimalik saada kalendrit ilma postikuluta ja soovi korral koos koostaja autogrammiga.

Kes soovib kalendrit oma töölauale/mesindushoonesse soetada, palun minuga ühendust võtta: e-kirjaga mesilaspere@gmail.com või täita tellimisleht kodulehel www.mesilasperereisid.ee. Võib ka helistada telefonil 50 29 006.

Kalender mesinikule on äsja loodud Mesilasperekirjastuse esmatrükis. Juriidiliseks väljaandjaks on MTÜ Alustame Algusest.

Ettevalmistamisel on 4 korda aastas ilmuv ajakiri "Mesilaspere", eelkõige mesindushuvilisele ja algajale mesinikule. Esimene number peaks trükivalgust nägema selle aasta sügisel. Ajakirja "ristiisaks" on Antu Rohkla, kes on seda ideed minu peas juurutanud juba 2012. aastast, kui ma läbi juhuse mesinike sekka jõudsin.

Hetkel ei julge ma täpset müügihinda veel välja öelda, kuid ettetellijatele on see kindlasti 20% soodsam. Ajakirjas hakkab olema nõuandenurk algajale mesinikule, persoonilood, erinevad ülevaated mesindusega seonduvalt, tõlked-refereeringud jne. Kindlasti natukene ka mesindusega seonduvat reklaami. Huvilistel palun täpsema info saamiseks minuga ühendust võtta.

Kõigile ilusat suve soovides
Marianne Rosenfeld

TOIDUSEKTORI KONTAKTREISID

Maaeluministerium korraldab 2019. aasta oktoobris toidusektori ettevõtetele kontaktreisi Saksamaale ja novembris Hiina. Maaeluministeriumi koostööpartner Saksamaa kontaktreisi läbiviimisel on Saksa-Balti Kaubanduskoda Eestis ning Hiina kontaktreisel Eesti Kaubandus-Tööstuskoda.

Saksamaa reisiinfo: <https://www.agri.ee/et/toidusektori-kontaktreis-saksamaale-7-9-oktoober-2019>

Hiina reisiinfo: <https://www.koda.ee/et/sundmused/toidusektori-ettevotete-kontaktreis-hiina>

Lisainfo:
Mariann Roos
Maaeluministerium
ekspordi ja turuarenduse büroo
telefon 625 6245
mariann.roos@agri.ee

EELTEADE

KARKSI-NUIA XII MEEFESTIVAL JA ÜLERIIGILINE TEABEPÄEV

6.-7. septembril 2019 toimub Eesti meepealinnas Karksi-Nuias traditsiooniline **meefestival**, arvult juba XII. Festivali kava, esinejad ja loengute teemad ning lektorid on täpsustamise.

Täpsem info suve teisel poolel!

Leili Nael

leili.nael@gmail.com

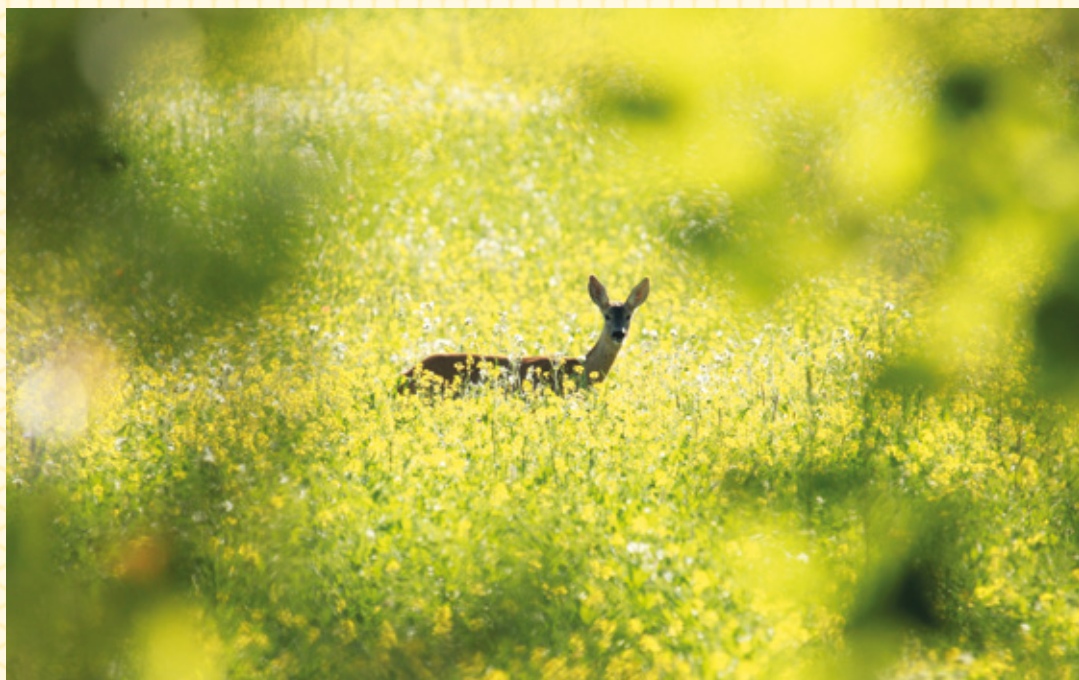
"MESINIKU" TOIMETAJA JÄTAB HÜVASTI

Kallid mesinikud-kaasteelised!

Minu ametiaeg Mesinik-lehe toimetajana saab selle aasta juulikuuga läbi. Olen olnud teiega ligi 10 aastat, õppinud tundma väga paljusid armsaid inimesi ja nuusutanud natuke ka mesindust. See on olnud tore ja hariv aeg.

Tahan teid tänada, et te olete olnud mulle head õpetajad ja juhendajad. Tahan teid tänada ka selle eest, et te olete mu nii hästi enda sekka vastu võtnud, olnud headeks reisiseltsilisteks ning vahvateks vestlus- ja laulukaaslasteks. Minu eriline tänu kuulub Eesti mesindusprogrammi projektijuhile Aivarile ja EMLi juhatuse esimehele Aleksandrile – nende piiritu heatahtlikkuse ja kannatlikkuse eest, Inele ja Mariannele kui headele sõpradele ja suurepärasele kolleegidele.

Edaspidiste kohtumisteni!
Tänuga
Katrin Linask

*Õnnitleme juuni- ja juulikuu
sünnipäevalapsi!*

Volli Jänes	19. juuni	90	Luule Toomingas	20. juuni	79
Leo Allikas	13. juuli	90	Väino Tirp	6. juuli	79
Tõnis Muug	13. juuli	86	Vello Tohver	13. juuli	79
Edna Kabel	28. juuli	86	Kalju Kull	28. juuli	77
Irja Lutsberg	8. juuni	85	Hain Taim	28. juuni	76
Väino Kalk	29. juuni	85	Rein Proos	19. juuni	65
Meeta Jaanman	21. juuli	85	Aare Jürgenson	3. juuni	60
Viivi Sirmas	5. juuni	83	Silva Tamsalu	8. juuni	60
Laine Jakobson	5. juuni	82	Tiit Oidram	10. juuli	60
Tõnu Värva	10. juuni	82	Helle Grenzen	10. juuli	55
Jaana Pruljan	25. juuni	82	Eduard Kamenev	24. juuni	50
Maie Niit	20. juuni	81	Peeter Varm	29. juuni	50
Urve Meister	29. juuli	80	Raimo Kask	8. juuli	50

Esi- ja tagakaane foto: Peep Käspre

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J. Vilmsi 53G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: aleksander.kilk@ttu.ee või linask@neti.ee.
EML kontakttelefonid: 529 3589 (A. Kilk) või 5307 7778 (EML kontor, J.Vilmsi 53G, 10147 Tallinn; teispäeviti ja reedeti kell 10-16).
Mesindusalane teave Internetis: www.mesinikeliit.ee; www.mesindus.ee; www.mesindusprogramm.eu.

**Eesti mesinduse arendamist toetab käesoleval ajal Euroopa Liit
mesindusprogrammi 2017-2019 kaudu.**